

A&W-rapport 1340

ECOLOGISCHE BEOORDELING NIEUWBOUWPLAN ROTTUM, GEMEENTE SKARSTERLÂN

in opdracht van

gemeente
Skarsterlân
Joure

A&W-rapport 1340

**ECOLOGISCHE BEOORDELING
NIEUWBOUWPLAN ROTTUM,
GEMEENTE SKARSTERLÂN**

M.S.E. Greve

Projectnummer	Projectleider	Status
1500rom.09	P. Biezenaar	Eindrapportage
Autorisatie	Paraaf	Datum
Goedgekeurd	R. Strijkstra	25 januari 2010

GREVE, M.S.E. 2010.

Ecologische beoordeling nieuwbouwplan Rottum, gemeente Skarsterlân. A&W-rapport 1340. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

OPDRACHTGEVER

Gemeente Skarsterlân
Postbus 101, 8500 AC, Joure
Tel. 0513481234

FOTO VOORPLAAT

Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
Benny Klazenga, Katlijk

UITVOERDER

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Veenwouden
Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
E-mail: info@altwym.nl
Web: www.altwym.nl

INHOUD

1. INLEIDING	1
2. VOorgenomen HERINRICHTING	3
2.1. Huidige situatie	3
2.2. Inrichtingsplannen	3
3. RELEVANTE NATUURWAARDEN	5
3.1. Beschermde gebieden	5
3.2. Beschermde soorten	6
4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING	11
4.1. Algemeen	11
4.2. Effecten op beschermde gebieden en beoordeling	11
4.3. Effecten op beschermde soorten en beoordeling	12
4.4. Samenvattende tabel	15
5. CONCLUSIES	17
5.1. Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	17
5.2. Conclusies m.b.t. beschermde soorten	17
LITERATUUR	19
Bijlage 1 Relevante natuurwetgeving	

1. INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Skarsterlân bereidt de aanleg voor van een nieuwe woonwijk aan de westkant van het dorp Rottum, gemeente Skarsterlân. Om deze herinrichting mogelijk te maken, wordt het bestemmingsplan gewijzigd.

Op dit moment bevindt de planvorming zich in een fase van ontwikkeling en voorbereiding. De gemeente heeft in dit kader aan Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv opdracht gegeven om een ecologische beoordeling uit te voeren, met als doel de plannen te toetsen aan de ecologische wet- en regelgeving.

Doel

Deze studie is een ecologische quickscan. De effecten van de beoogde herinrichting worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De voorgenomen herinrichting: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot aanleg en gebruik (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 27 oktober 2009 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. Voor een uitgebreidere beschrijving van de aanpak ten aanzien van hoofdstuk 3 wordt verwezen naar paragraaf 1 in bijlage 1. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto 1.

Het plangebied in noordwestelijke richting met één van de (recent geschoonde) sloten op de voorgrond. (Foto: A&W 2009)

2. VOORGENOMEN HERINRICHTING

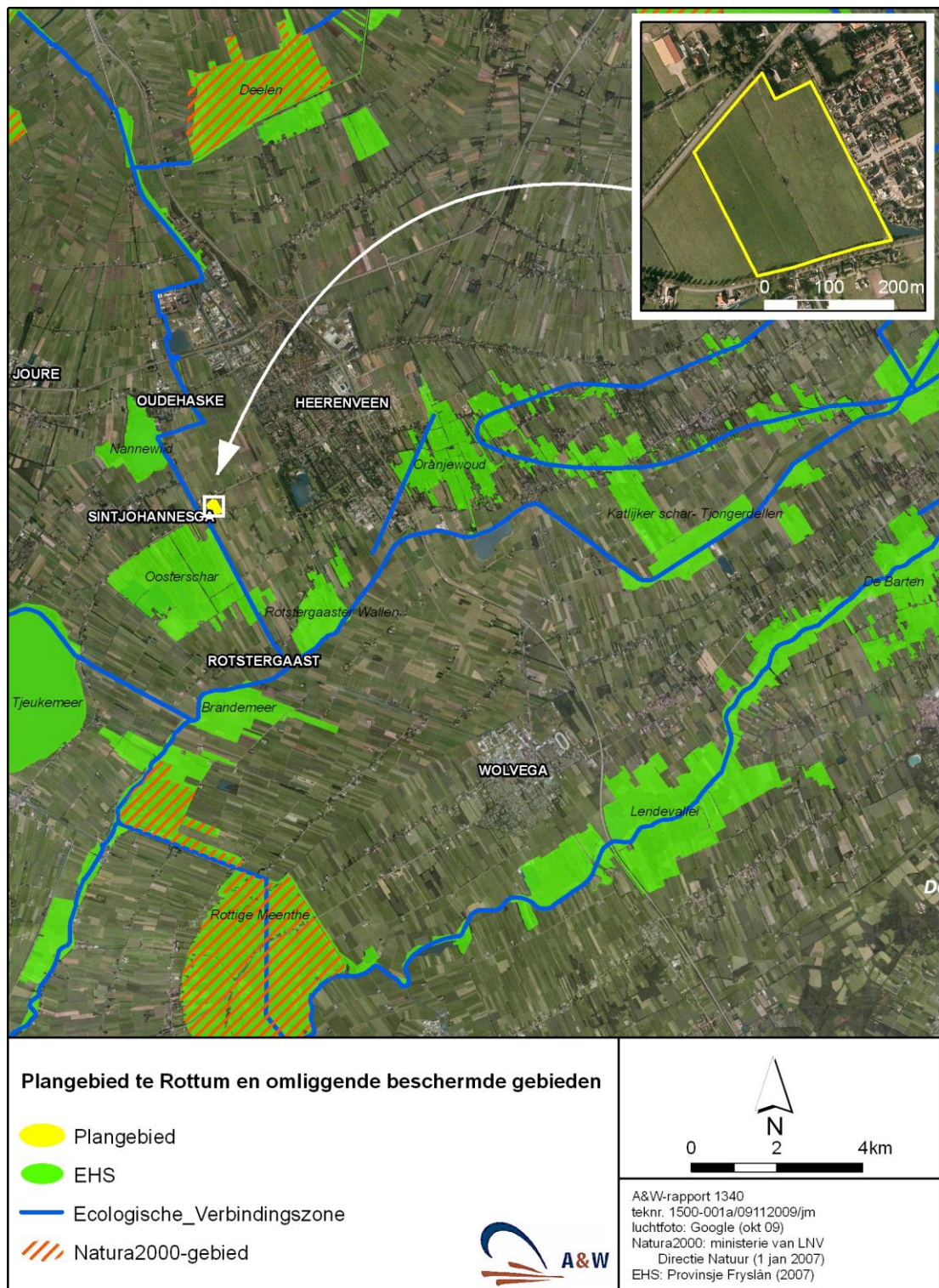
2.1. HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 4,5 ha en bestaat uit agrarisch grasland. Het is gelegen tussen de Binnendijk (noord) en de Oude Postweg (zuid) te Rottum. Binnen het plangebied is geen opgaande begroeiing of bebouwing aanwezig.

Ten noorden van het plangebied staat een vervallen huis op een verruigd perceel met opgaande begroeiing. Ten oosten van het plangebied ligt een relatief nieuwe woonwijk met aan de zuidkant een waterpartij. Langs de gehele lengte van de Oude Postweg staan bomen (zie foto 2). Het plangebied wordt rondom begrensd door sloten. Tevens wordt het plangebied van noord naar zuid doorkruist door een sloot. De oevers van de sloten zijn steil, plaatselijk beschoeid en op het moment van het veldbezoek recent geschoond (zie foto 1).

2.2. INRICHTINGSPLANNEN

De werkzaamheden omvatten de aanleg van nutsvoorzieningen en wegen, de uitbreiding van het oppervlakte aan water en de bouw van ongeveer 60 woningen. Meer water in de toekomstige woonwijk wordt gerealiseerd door het uitgraven van grond en het verbreden van de bestaande sloten. De waterpartijen binnen de beoogde wijk komen in verbinding te staan met het huidige oppervlaktewater langs de Oude Postweg ten zuidoosten van het plangebied.

Figuur 1.
 Ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van de ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun aanwezigheid/nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (www.minlnv.nl). De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn de Natura 2000-gebieden 'Rottige Meenthe en Brandemeer' en 'Deelen' op respectievelijk 5 en 7 km afstand (zie figuur 1). Het Natura 2000-gebied 'Van Oordts Mersken' is gelegen op ongeveer 12 km ten noordoosten van het plangebied.

Natura 2000-gebieden zijn aangewezen voor een aantal natuurwaarden, waarvoor in het (ontwerp) aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen (zie paragraaf 1.1 in Bijlage 1). Deze natuurwaarden bestaan uit een aantal habitattypen en soorten.

De aangewezen natuurwaarden zijn niet alleen beschermd binnen Natura 2000-gebieden, maar ook daarbuiten. Deze externe werking van de bescherming is gebaseerd op de mogelijkheid dat enkele van de aangewezen soorten ook buiten een Natura 2000-gebied aanwezig kunnen zijn, zoals vogelsoorten en vleermuissoorten. Daardoor kan een ecologische relatie bestaan tussen een plangebied en het Natura 2000-gebied ten aanzien van deze soorten.

Gezien de relatief grote afstand tot het plangebied en het ontbreken van geschikte ecologische randvoorwaarden, worden de aangewezen natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden 'Deelen', 'Rottige Meenthe en Brandemeer' en 'Van Oordts Mersken' niet binnen het plangebied verwacht. Om deze reden is er geen sprake van een ecologische relatie, tussen deze Natura 2000-gebieden en het plangebied.

Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied is geen onderdeel van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) (www.fryslan.nl). De dichtstbijzijnde PEHS-gebieden zijn de Oosterschar, Rotstescharse Wallen, Tjeukermeer, Nannewild en Oranjewoud. Deze gebieden zijn met elkaar verbonden door middel van een Natte Ecologische Verbindingszone (zie figuur 1). De watersystemen van het plangebied en deze Natte Ecologische Verbindingszone staan niet met elkaar in verbinding.

Overige gebiedsbescherming

Ganzenfoerageergebieden

Op ongeveer 3 km ten zuiden van het plangebied ligt een door de provincie aangewezen ganzenfoerageergebied (www.fryslan.nl). Binnen dit ganzenfoerageergebied geldt een (op vrijwillige basis afgesproken) regeling met grondbeheerders, waardoor foeragerende ganzen in een bepaalde periode niet worden verjaagd.

Weidevogelgebieden

In de omgeving van het plangebied is geschikt weidevogelgebied aanwezig. Het dichtstbijzijnde aangewezen weidevogelgebied ligt op ongeveer 7 km ten zuidwesten van het plangebied (www.fryslan.nl).

Bestemmingsplan

Het plangebied valt volgens het Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Skarsterlân 2003 (www.skasterlan.nl) onder de bestemming 'agrarisch gebied'. Op ongeveer 400 meter ten zuiden van het plangebied is een gebied aanwezig met de bestemming 'Natuur-moeras'.

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijsten

Gezien de aanwezigheid van grasland, sloten en bomensingels in en nabij het gebied en gezien waarnemingen uit het verleden, moet mogelijk rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. Deze behoren tot de volgende soortgroepen:

- Vissen
- Amfibieën
- Reptielen
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Deze relevante soortgroepen worden verderop in dit rapport verder toegelicht. Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de beoogde herinrichting, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. Hieronder wordt toegelicht waarom deze soortgroepen als niet relevant worden beoordeeld.

Niet-relevante soortgroepen

Planten

Gelet op de huidige omstandigheden en het gebruik van het plangebied, worden hier geen wettelijk beschermde en/of bedreigde plantensoorten verwacht.

Ongewervelde dieren

Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals geschikt voortplantingswater voor libellen en waardplanten voor dagvlinders, worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren verwacht (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, De Boer & Van Hijum 2005, EIS *et al.* 2007).

Relevante soortgroepen

Vissen

Op basis van expertise van A&W (Brenninkmeijer *et al* 2008) en verspreidingsgegevens van RAVON, blijkt dat de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper nabij het plangebied voorkomt (RAVON 2007). Tevens is het mogelijk dat de zwaar beschermde Grote modderkruiper in het plangebied voorkomt. De sloten binnen het plangebied en de waterpartij ten oosten van het plangebied voldoen aan de ecologische eisen die deze soorten aan zijn leefgebied stellen. Het is daarom momenteel niet uit te sluiten dat deze soorten binnen het plangebied aanwezig zijn, of door de herinrichting wordt beïnvloed.

Er worden op grond van verspreidingsgegevens geen andere middelzwaar- of zwaar beschermde vissoorten in het plangebied verwacht. Behalve wettelijk beschermde vissoorten, is het te verwachten dat enkele algemeen voorkomende vissoorten de sloten en de waterpartij gebruiken als onderdeel van hun leefgebied, zoals Tiendoornige stekelbaars, Blankvoorn en Zeelt.

Amfibieën

Het is te verwachten dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten, zoals Gewone pad, Bruine kikker en Meerkikker. Deze soorten kunnen de sloten en de waterpartij ten oosten van het plangebied gebruiken als voortplantingswater en mogelijk in het plangebied foerageren en overwinteren.

In de omgeving van het plangebied zijn de zwaar beschermde amfibieënsoorten Heikikker en Poelkikker waargenomen (Herder *et al.* 2009, Digitale Natuuratlas Fryslân). Door het ontbreken van geschikt leefgebied worden deze soorten en andere middelzwaar en zwaar beschermde amfibieënsoorten niet binnen en nabij het plangebied verwacht.

Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de omgeving van het plangebied de zwaar beschermde Ringslang is waargenomen (Digitale Natuuratlas Fryslân, Herder *et al.* 2009). Het plangebied vormt echter voor Ringslang en andere reptielensoorten geen geschikt leefgebied. Op basis hiervan worden geen reptielen in het plangebied verwacht.

Vogels

Tijdens het veldbezoek op 27 oktober 2009 zijn enkele algemeen voorkomende vogelsoorten waargenomen, zoals Wilde eend, Houtduif, Spreeuw, Merel en Vink. Het is mogelijk dat deze vogels in het plangebied broeden. In de omgeving van het plangebied is geschikt weidevogelgebied aanwezig. Dit betreft de open agrarische gebieden ten noorden van de Binnendijk en ten zuiden van de Oude Postweg. Het agrarische grasland binnen het plangebied biedt door het huidige gebruik en omliggende verstoringsbronnen weinig mogelijkheden voor weidevogels.

Binnen en nabij het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels aangetroffen, zoals horsten van roofvogels en nesten van Steenuil.

Vleermuizen

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat in de omgeving van het plangebied vijf soorten vleermuizen voorkomen. Deze zijn: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis,

Laatvlieger, Watervleermuis en Meervleermuis (Limpens *et al.* 1997, Digitale Natuuratlas Fryslân, Vos 2007).

De bescherming van de in Nederland zwaar beschermde vleermuizen heeft betrekking op de dieren en hun leefomgeving. Daarom is het voor een ecologische beoordeling van belang of de beoogde herinrichting invloed heeft op het foerageergebied, de vliegroutes en de verblijfplaatsen van de betreffende vleermuizen. Tijdens het veldbezoek op 27 oktober 2009 is beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt is als leefgebied voor vleermuizen. Hieronder wordt daar dieper op ingegaan.

Verblijfplaatsen

Nederlandse vleermuizen gebruiken met name gebouwen en bomen als verblijfplaats (Limpens *et al.* 1997). Binnen het plangebied is geen bebouwing aanwezig en tijdens het veldbezoek zijn geen boomholten waargenomen die geschikt kunnen zijn als zomer- of winterverblijfplaats van vleermuizen. Daardoor kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten.

Foerageergebied

Het plangebied is geschikt als foerageergebied van vleermuizen. Soorten die het plangebied als foerageergebied kunnen gebruiken, zijn Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Het is mogelijk dat Meevleermuizen en Watervleermuizen buiten het plangebied foerageren boven de waterpartij ten oosten van het plangebied.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen vaak gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich daarlangs te oriënteren (Limpens *et al.* 1997). Binnen het plangebied zijn geen geschikte elementen aanwezig voor vliegroutes van vleermuizen. In de nabije omgeving zijn echter wel geschikte elementen aanwezig, te weten de bomenrij langs de Oude Postweg en de tuinen van de bebouwing aan de oostzijde van het plangebied. Deze elementen zijn met name geschikt voor soorten als Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Het is mogelijk dat ook Watervleermuis en Meervleermuis de bomenrij langs de Oude Postweg als vliegroute gebruiken. Dit onderdeel van de vliegroute kan een verbinding vormen tussen de bebouwing van Rottum en de Rotster Sleat, ten noorden van het plangebied. Het is om deze redenen momenteel niet uit te sluiten dat er vleermuisroutes in de directe omgeving van het plangebied aanwezig zijn.

Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde soorten

Het plangebied maakt deel uit van het verspreidingsgebied van enkele algemeen voorkomende zoogdiersoorten. Dit zijn soorten als Mol, Haas, Wezel, Vos en een aantal muizensoorten (Lange *et al.* 2003, Digitale Natuuratlas Fryslân, Vos 2007). Deze soorten zijn ingedeeld in de lichte beschermingscategorie van de Flora- en faunawet. Daarnaast is de Wezel opgenomen in de Rode Lijst van kwetsbare diersoorten in de categorie 'Gevoelig'. Het plangebied en de omgeving daarvan bieden voor dergelijke soorten een geschikte leefomgeving, zodat ervan moet worden uitgegaan dat deze soorten daar voor kunnen komen.

Middelzwaar beschermde soorten

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van Steenmarter (Vos 2007). Deze soort heeft verblijfplaatsen in gebouwen en boomholten. Door het ontbreken van bebouwing en geschikte boomholten, worden er geen verblijfplaatsen van deze soort in het plangebied verwacht. Het is echter mogelijk dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van deze soort.

Er worden geen andere middelzwaar beschermde zoogdiersoorten in het plangebied verwacht.

Zwaar beschermde soorten

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van de zwaar beschermde Waterspitsmuis en Boommarter (Digitale Natuuratlas Fryslân, Vos 2007). Het plangebied is ongeschikt voor Waterspitsmuis. Door het ontbreken van geschikte boomholten, worden er geen verblijfplaatsen van Boommarter in het plangebied verwacht. Het is echter mogelijk dat de soort het plangebied gebruikt als onderdeel van het foerageergebied.

Er worden geen andere zwaar beschermde zoogdiersoorten binnen en nabij het plangebied verwacht (met uitzondering van vleermuizen).

Foto 2.

Bomenrij langs de Oude Postweg, gezien in oostelijke richting. Het graslandperceel waarop de herinrichting zal plaatsvinden is gedeeltelijk zichtbaar. (Foto: A&W 2009).

4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

De plannen voor de herinrichting van het plangebied hebben tot gevolg dat het grasland wordt vervangen door verhard terrein en woningen. Onderwerp van onderzoek is of en in hoeverre habitatverlies voor soorten optreedt. Tevens kan de inrichting en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij een rol kunnen spelen, zijn:

- aantasting of verlies van leefgebied
- verstoring tijdens de bouw
- lichtverstoring
- verstoring door het nieuwe gebruik

De relevante gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten ondervinden, worden hieronder besproken.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN EN BEOORDELING

Natura 2000-gebieden

De Natura 2000-gebieden 'Deelen', 'Rottige Meenthe en Brandemeer' en 'Van Oordts Mersken' en de bijbehorende natuurwaarden liggen buiten de invloedssfeer van de plannen en hebben geen ecologische relatie met het plangebied (zie paragraaf 3.1). Er worden daarom geen negatieve effecten op deze Natura 2000-gebieden verwacht en de plannen stuiten niet op conflicten met de Natuurbeschermingswet.

Ecologische Hoofdstructuur

Gezien het ontbreken van een aquatische verbinding, de afstand tussen het plangebied en onderdelen van de PEHS en het gebruik van het tussenliggende gebied, worden geen effecten op de wezenlijke waarden van de PEHS verwacht. De herinrichting stuit daarom niet op conflicten met de regelgeving ten aanzien van de PEHS.

Overige gebiedsbescherming

Gezien de aard van de ingreep en de relatief grote afstand tot het plangebied worden er onder invloed van de beoogde herinrichting geen effecten verwacht op overige beschermde gebieden, zoals aangewezen ganzenfoerageer- en weidevogelgebieden en gebieden met de (gemeentelijke) bestemming 'Natuur'.

De plannen stuiten om deze redenen niet op bezwaren vanuit regelgeving omtrent deze vormen van gebiedsbescherming.

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN EN BEOORDELING

Vissen

Het is momenteel niet uit te sluiten dat de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper in het plangebied voorkomt. Het is waarschijnlijk dat de beoogde werkzaamheden aan de watergangen en de plas ten zuiden van de wijk invloed hebben op deze vissoort. Nader veldonderzoek moet uitwijzen of deze soort zich bevindt binnen het plangebied en de beoogde werkzaamheden een conflict veroorzaken met de Flora- en faunawet.

Amfibieën

Er komen alleen enkele licht beschermde amfibieënsoorten voor binnen het plangebied. Het is mogelijk dat een deel van het leefgebied van deze soorten wordt verstoord tijdens de beoogde werkzaamheden. Na de werkzaamheden kan een deel van het plangebied weer geschikt zijn voor deze soorten. Omdat de betreffende amfibieënsoorten zijn ingedeeld in de lichte beschermingscategorie van de Flora- en faunawet, geldt bij ruimtelijke plannen een vrijstellingsregeling van ontheffing. Er worden geen effecten op zwaarder beschermde amfibieënsoorten verwacht. De beoogde herinrichting veroorzaakt om deze redenen geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van amfibieën.

Vogels

Jaarrond beschermde (verblijfplaatsen van) vogels

De Flora- en faunawet beschermt vaste verblijfplaatsen van vogels. Dit zijn voor de meeste soorten de nestplaatsen die in gebruik zijn tijdens de broedperiode. Enkele vogelsoorten kunnen het gehele jaar een vaste verblijfplaats gebruiken of zijn zelf niet of nauwelijks in staat zelf een nest te bouwen. Daarom zijn onder andere verblijfplaatsen van Steenuilen en horsten van veel roofvogelsoorten jaarrond beschermd. Binnen het plangebied komen geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels voor.

Weidevogelgebieden

Het plangebied is niet geschikt als broedgebied voor weidevogels. Op 7 km afstand van het plangebied is een aangewezen weidevogelgebied aanwezig dat potentie heeft voor weidevogels (zie paragraaf 3.1). De realisatie van de beoogde herinrichting heeft een uitstralende effect op dit weidevogelgebied in de vorm van verstoring. Rond het plangebied zijn in de huidige situatie verstoringselementen aanwezig, zoals wegen en bebouwing. Er vindt onder invloed van het nieuwe gebruik van het plangebied geen vergroting plaats van het areaal aan verstoord potentieel weidevogelgebied.

Broedende vogels

Indien vogels binnen en/of in de directe omgeving van een plangebied broeden, worden deze door de beoogde werkzaamheden verstoord. In de regel verleent het Ministerie van LNV geen ontheffing voor verstoring van broedende vogels en hun nesten, omdat het mogelijk is om de verstoring te voorkomen door de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten. Het gaat hier alleen om vogelsoorten met een bescherming van het nest gedurende de broedperiode.

De beoogde herinrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen. Dit is mogelijk door werkzaamheden in het plangebied buiten de broedperiode te starten. De broedperiode van de betreffende soorten ligt tussen half maart en half juli.

Er kan eventueel vooraf aan de broedperiode worden gestart met werkzaamheden, waarbij de werkzaamheden doorlopen tot in de broedperiode. In dat geval kan ervan worden uitgegaan, dat door de verstoring geen broedgevallen zullen ontstaan. Eventueel kunnen extra maatregelen vooraf aan de broedperiode worden toegepast, waardoor de vestiging van broedvogels tijdens de broedperiode kan worden voorkomen. Dit is bijvoorbeeld mogelijk door het aanbrengen van kunststoffen linten die vogels afschrikken en het tijdig afdekken van bouwmaterialen. Ook eventuele zandhopen dienen te worden afgedekt, omdat Oeverzwaluwen daarin in korte tijd nestgangen kunnen graven. Mochten zich tijdens de werkzaamheden toch vogels binnen of nabij het plangebied vestigen en is er kans op verstoring daarvan, dan dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd tot na de broedperiode.

Indien wordt gewerkt volgens bovenstaande voorwaarden, treedt er geen verstoring op van broedende vogels en hun nesten en ontstaat er in dezen geen conflict met de Flora- en faunawet.

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Om deze reden veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied

Het plangebied vormt mogelijk een deel van het foerageergebied van de soorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Tijdens en na voltooiing van de herinrichting kan het plangebied nog steeds deze functie dragen. Wanneer echter tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden en gedurende de actieve periode van vleermuizen (van april tot november) gebruik wordt gemaakt van felle lampen en/of lampen die opwaarts of breed zijwaarts uitstralen, kan het foerageergebied voor vleermuizen in kwaliteit dalen. Omdat het plangebied alleen wordt gebruikt als een deel van het foerageergebied van soorten waarvan bekend is dat zij ook in stedelijke omgeving jagen, zal enige extra verlichting voor deze soorten geen belangrijk negatieve effecten veroorzaken. Bovendien is er in de omgeving van het plangebied voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Om deze redenen veroorzaken de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroutes

Het is mogelijk dat er vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn langs de woonwijk ten oosten van het plangebied en de bomenrij aan de Oude Postweg. Bij de herinrichting blijven de bomen aan deze weg behouden.

Het is mogelijk dat tijdens of na de herinrichting eventueel aangebrachte verlichtingsbronnen in of rond het plangebied een versturende werking hebben op mogelijke vliegroutes van vleermuizen en daardoor een conflict met de Flora- en faunawet veroorzaakt. Het is daarom belangrijk om bij de keuze van verlichtingsbronnen en de plaatsing daarvan rekening te houden met mogelijke vliegroutes van vleermuizen.

Wanneer lichtverstoring wordt voorkomen, zijn er geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen. Indien lichtverstoring van vliegroutes kan optreden, is vleermuisonderzoek nodig. Dit onderzoek moet uitwijzen of er vliegroutes

van vleermuizen in de nabijheid van het plangebied aanwezig zijn die mogelijk door het herinrichtingsplan worden benadeeld.

Overige zoogdieren

Voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten zal door de herinrichting van het plangebied mogelijk een deel van het leefgebied verloren gaan. In de omgeving zijn ruim voldoende alternatieve leefgebieden beschikbaar. Voor deze licht beschermde zoogdieren geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde herinrichting veroorzaakt om deze redenen geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soorten.

Het is mogelijk dat het plangebied een deel vormt van het foerageergebied van Steenmarter en Boommarter. Voor deze soorten is in de omgeving van het plangebied voldoende alternatief foerageergebied aanwezig en na voltooiing zal het gebied (gedeeltelijk) weer geschikt zijn als potentieel foerageergebied. Om deze redenen worden er geen negatieve effecten verwacht op het foerageergebied van de Steenmarter en Boommarter en veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soorten.

Er worden, behalve vleermuizen, geen andere middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten verwacht in of nabij het plangebied.

Om deze redenen veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van zoogdieren (met uitzondering van vleermuizen).

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In onderstaande tabel is samengevat welke beschermde en kritische soorten (mogelijk) in het plangebied en omgeving voorkomen. Aangegeven is voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 1.

Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Een Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE), ernstig bedreigd (EB) en verdwenen uit Nederland (VN). Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld, (f) = mogelijk foeragerend.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plangebied	Omgeving	Rode lijst met status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Algemeen voorkomende amfibieënsoorten, zie paragraaf 3.2	(+)	+	-	Nee
Algemeen voorkomende zoogdiersoorten, zie paragraaf 3.2	(+)	+	-	Nee
Wezel	(+)	+	GE	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Kleine modderkruiper	(+)	+	-	Nader onderzoek nodig
Steenmarter	(f)	+	-	Nee
Categorie 3: (zware bescherming)				
Grote modderkruiper	(+)	+	KW	Nader onderzoek nodig
Heikikker	-	+	-	Nee
Poelkikker	-	+	-	Nee
Ringslang	-	+	KW	Nee
Gewone dwergvleermuis	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Ruige dwergvleermuis	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Laatvlieger	(+)	+	GE	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Watervleermuis	-	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Meervleermuis	-	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Waterspitsmuis	-	+	KW	Nee
Boommarter	(f)	+	KW	Nee
Vogels				
Inheemse broedvogels	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van de relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de beoogde herinrichting zich verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Vanuit de Natuurbeschermingswet veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflicten ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Rottige Meenthe & Brandemeer, 'Deelen' en 'Van Oordts Mersken'.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

De beoogde herinrichting stuit niet op bezwaren vanuit de regelgeving ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur.

Overige beschermde gebieden

Er worden geen negatieve effecten verwacht op overige beschermde gebieden en geen knelpunten verwacht met de betreffende regelgeving.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE SOORTEN

Licht beschermde soorten

Er worden (mogelijk) licht beschermde soorten verstoord die behoren tot de soortgroepen amfibieën en zoogdieren. Voor verstoring van deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstellingsregeling, waardoor geen ontheffingsaanvraag nodig is. De beoogde herinrichting veroorzaakt daarom ten aanzien van deze soorten geen conflict met de Flora- en faunawet.

Vissen

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt ten aanzien van de Kleine modderkruiper en Grote modderkruiper mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Om deze reden is nader onderzoek nodig om vast te stellen of deze wettelijk beschermde vissoorten in en nabij het plangebied voorkomen en door de herinrichtingsplannen kunnen worden verstoord.

Vogels

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt ten aanzien van vogels geen conflict met de Flora- en faunawet, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarde:

- De werkzaamheden voor de herinrichting van het plangebied veroorzaken geen verstoring van broedvogels. In paragraaf 4.3 onder het kopje 'Vogels' is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Wanneer niet aan deze voorwaarde wordt voldaan, treedt er een conflict op met de Flora- en faunawet. In de regel verleent het Ministerie van LNV geen ontheffing voor verstoring van broedende vogels en hun nesten (zie paragraaf 4.3).

Vleermuizen

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- Er vindt geen lichtverstoring plaats op mogelijk aanwezige vliegroutes nabij het plangebied. Het gaat hier om mogelijk aanwezige vliegroutes (zie paragraaf 3.2).

Wanneer hier niet aan kan worden voldaan, dient nader onderzoek plaats te vinden naar de aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen nabij het plangebied.

Overige soort(groep)en

Soort(groep)en die in deze paragraaf niet worden genoemd, komen naar verwachting niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde herinrichting. De plannen veroorzaken ten aanzien van de deze soort(groep)en geen conflicten met de Flora- en faunawet.

LITERATUUR

- Boer, E.P. de & E. van Hijum. Libellen in Friesland. Voorlopige verspreidingsatlas 1995-2004. Libellenwerkgroep Friesland "De Hynstebiter", 2005. uitgave in eigen beheer. Warns.
- Brenninkmeijer, A. R.M.G. van der Hut, M. Koopmans 2008. Verspreiding van beschermde vissoorten in Fryslân. A&W-rapport 1029. Altenburg&Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Herder, J.E. A. van Diepenbeek, R.C.M. Creemers, 2009. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Kuijper, D., J. Schut, A.-J. Haarsma, J. Ouwehand, H. Limpens & D. van Dulleman (red.) 2006. Meervleermuizen in Fryslân: kennisontwikkeling voor soortbescherming. A&W-rapport 748. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Kuijper, P.J., J. Schut, D. van Dulleman, H. Toorman, N. Goossens, J. Ouwehand, H.J.G.A. Limpens 2008. Experimental evidence of light disturbance along the commuting routes of pond bats (*Myotis dasycneme*). Lutra 51 (1): 37-49
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- RAVON 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Geraadpleegde internetsites

- Digitale Natuuratlas Fryslân:
<http://www.fryslan.nl/binfo4/atlasnatuur/geoportaal.html?atlas=milieu&kaart=dna>
- www.fryslan.nl
- www.skasterlan.nl
- www.minlnv.nl
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGEN

1. RELEVANTE NATUURWETGEVING

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvliinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een

aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerp-besluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond

hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

‘Zorgvuldig handelen’ (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

1. Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
2. Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde *gedragscode*.
3. Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een *ontheffing* nodig zijn.
4. Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde

gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt is in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

A&W ECOLOGISCH ONDERZOEK

Suderwei 2
Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
telefoon 0511 47 47 64
fax 0511 47 27 40
e-mail info@altwym.nl
internet www.altwym.nl

aan Gemeente Skarsterlân
De heer G. Zaal
Postbus 101
8500 AC Joure

GEMEENTE SKARSTERLAN stuknummer 2010.2579

Ontvangstdatum: 17-05-2010
Behandelend ambtenaar: Zaal, G.
Streefdatum: 28-06-2010
Classificatienummer: -1.731.21
Cluster visie

datum 11 mei 2010
kenmerk NWG/KA-2010#10/EV/v1
betreft **Rapportage visonderzoek bij Rottum**

- Geachte Heer Zaal,

In verband met de aanleg van een nieuwe woonwijk aan de westkant van het dorp Rottum in de gemeente Skarsterlân, heeft u ons bureau opdracht gegeven voor het uitvoeren van een visonderzoek. Uit de ecologische beoordeling van de beoogde herinrichting (A&W-rapport 1340) is naar voren gekomen dat de aanwezigheid van wettelijk beschermde vissoorten in de sloten niet was uit te sluiten. Om deze reden was aanvullend visonderzoek noodzakelijk om te bepalen hoe de herinrichting zich verhoudt tot de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen. In deze brief presenteren wij de resultaten en de conclusies van dit visonderzoek.

Werkwijze veldonderzoek

Er is veldonderzoek uitgevoerd om vast te stellen of er wettelijk beschermde vissoorten in de sloten binnen het plangebied voorkomen. Het visonderzoek is op 27 april 2010 uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van elektrovisserij. Bij elektrovisserij worden de in het water aanwezige vissen met behulp van elektriciteit tijdelijk verdoofd, waardoor ze makkelijk te vangen zijn. Deze vangmethode geeft voor de relevante vissoorten goede resultaten. Na vangst en determinatie worden de vissen weer in het water teruggezet.

Resultaten en beoordeling

In de sloten in het plangebied zijn zeven trajecten bevist. In totaal werden zeven verschillende vissoorten aangetroffen, waaronder de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper. Van deze soort werden vijf exemplaren gevangen, in drie verschillende trajecten. Omdat de sloten in het plangebied met elkaar in verbinding staan, mag worden aangenomen dat alle sloten in het plangebied deel uitmaken van het leefgebied van de Kleine modderkruiper. De andere vissoorten die zijn aangetroffen, zijn algemeen voorkomende soorten in Nederland, zoals Snoek, Baars en Ruisvoorn. In de onderstaande tabel zijn de vangstresultaten per traject weergegeven.

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Handelsregister Leeuwarden 01056199
Friesland Bank 29.60.57.460
Postbank 7460374
BTW nummer 802897150801

Tabel 1.

Aantallen gevangen vis in het plangebied bij Rottum per bevist traject.

Soort	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Totaal
Snoek	3	1			1			5
Zeelt	1		1				1	3
Baars		4	4	2	3			13
Blankvoorn	2							2
Kleine modderkruiper		1	2		2			5
Ruisvoorn	6	1		1				8
Brasem	8							8

Bij de herinrichting van het plangebied wordt een waterrijke woonwijk beoogd. Hiervoor worden bestaande sloten verbreed en worden nieuwe waterpartijen gegraven. Door de herinrichtingswerkzaamheden zal een tijdelijke verstoring optreden van het leefgebied van de Kleine modderkruiper. Na voltooiing van de werkzaamheden zal in het plangebied een grotere oppervlakte aan potentieel leefgebied voor deze soort aanwezig zijn.

De tijdelijke verstoring van het leefgebied van de Kleine modderkruiper veroorzaakt mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Dit conflict kan worden voorkomen door de werkzaamheden uit te voeren volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. In dit geval zijn de 'Gedragscode Provinciale Infrastructuur, in het kader van de Flora- en faunawet' en de 'Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen' bruikbare gedragscodes. Deze gedragscodes zijn te downloaden via de website van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl, zoeken op 'gedragscode'). Indien de werkzaamheden niet uitgevoerd (kunnen) worden volgens een gedragscode, moet voor de werkzaamheden een ontheffingsaanvraag ex artikel 75C van de Flora- en faunawet worden ingediend ten aanzien van de Kleine modderkruiper.

Tot slot

Ik hoop u via deze brief voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben, dan kunt u contact opnemen met ons bureau.

Met vriendelijke groet,

Erik de Vries

